

CORNELII A LAPIDIO
COMMENTARII
IN
SCRIPTURAM SACRAM

17

BS1145
L3
v. 17
1891

85405
007692

EX LIBRIS
HEMETHERII VALVERDE TELLEZ
Episcopi Leonensis

1080014757

COMMENTARIA

IN

SCRIPTURAM SACRAM

R. P. CORNELII A LAPIDE

222
L. 2

COMMENTARIA
IN
SCRIPTURAM SACRAM

R. P. CORNELII A LAPIDE

E SOCIETATE JESU,
SANCTÆ SCRIPTURÆ OLIM LOVANIÏ, POSTEA ROMÆ PROFESSORIS,
ACCURATÈ RECOGNOVIT AC NOTIS ILLUSTRAVIT

AUGUSTINUS CRAMPON.

DECORIS AEMULUS, PERSEUTER.

EDITIO NOVA

ACCURATE EXPURGATA MENDIS QUÆ IN PRIOREM IRREPERRANT.

TOMUS DECIMUS SEPTIMUS

IN ACTA APOSTOLORUM

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEÓN
Biblioteca Velasco y Tolosa

PARISIIS

APUD LUDOVICUM VIVÈS, BIBLIOPOLAM EDITOREM

14, VIA VULGO DICTA DELAMBRE, 12

MDCCCXCI

85445
L3
V.17
189

FONDO EMETERIO
VALVERDE Y TELLEZ

AD
BENEVOLUM LECTOREM
PROŒMIUM.

A Duodecim Prophetis Veteris Testamenti transeo ad totidem Novi, duodecim inquam Apostolos, quorum Acta conscribit S. Lucas, Epistolas suas ipsimet scripsere, æque ac Apocalypsin, quæ ut propria, ita unica est prophetia legis Evangelicæ. Hi nimirum sunt Vates Christi, Evangelistæ Dei, Doctores veritatis, Dictatores fidei, Legislatores orbis, Principes Ecclesiæ, imo cœli animati, Angeli et Archangeli, qui enarrant gloriam Dei, quos in spiritu prævidens Regius Propheta admirabundus exclamat : *In omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum.* Brevis ero more meo, ut Acta Apostolorum, septem Epistolas Canonicas, et Apocalypsin eodem Tomo Complectar : quatuor enim Evangelia tertio in Novum Testamentum Tomo reservo (1). Chronotaxin, sive brevem temporum seriem præmitto, quod illa magnam singulis lucem afferet, adeoque faciem legentibus ubique præferet.

(1) Ab hoc ordine nobis paululum recedere visum est. Itaque singuli libri in nostra editione eodem ordine in lucem exhibunt, quem in Concilio Tridentino, sess. IV, et in omnibus Catholicorum bibliis obtinent.

007593

APPROBATIO CENSORIS ORDINARIJ.

Hæc expositio et Commentarius in *Acta Apostolorum*, a R. P. Cornelio Cornelii a Lapide, Societatis Jesu Theologo, et sacrarum Litterarum in Collegio Romano Professore, concinnata, est lecta et pia, multisque floribus variorum Auctorum exornata. Unde et ad Romanæ Ecclesiæ doctrinam confirmandam, et rituum in primitiva Ecclesia usurpatorum cognitionem mire faciet, ut tam doctis quam indoctis inserviat: Quod testor, 18 februarii, anno 1626, qui hæc scripsi, et subscripsi.

EGBERTUS SPITHOLDIUS,
Canonicus et Plebanus Antuerpiensis, S. T. L. Librorum Censor.

MUTIUS VITELLESUS,

SOCIETATIS JESU PLEFORUM GENERALIS.

Quin Commentarius in *Acta Apostolorum*, R. P. Cornelii Cornelii a Lapide, nostræ Societatis, aliquot ejusdem Societatis Theologi, quibus id commissum fuit, recognoverint, ac in lucem edi posse probaverint; facultatem concedimus, ut typis mandentur: si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has litteras manu nostra subscriptas, et sigillo nostro munus dedimus, Romæ 1 maii, anno 1625.

MUTIUS VITELLESUS.

Annotationes quibus *Commentaria R. P. Cornelii a Lapide in Actus Apostolorum*, illustravit et ditavit Aug. Crampon, Presbyter diocesis Ambianensis,
Nil obstat quin imprimantur.

Datum Ambian., 15 octobris, anno 1637.

† JACOBUS ANTONIUS,
Ambian. Episcopus.

CHRONICON ACTUUM APOSTOLORUM.

Conf. egregias esse disquisitiones tum Kuinoellii, *Prolegom. in Act. Apostol.* § 7; tum Hug, *Einleitung a d. Schriften D. N. T. Th. II*; tum D. Claire, *Introduction aux Livres de l'Anc. et du Nouv. Test.*, t. V, ad calcem; tum Alzog, opere cui titulus in vernacula, *Hist. univers. de l'Eglise*, t. I; tum denique Honeberg, *Einleitung in's alte und neue Testament*, p. 599 seqq. Nos quidem in constituendis annis, quibus singula potioris momenti res gesta evenerunt, ducent potissimum habuimus Sepp, opere cui titulus in vernacula, *La Vie de N.-S. J.-C.*, tom. II.

1. Christus moritur, die veneris, xv calend. aprilis, expleto 34 suo anno cum tribus mensibus, anno autem periodi Juliane 4742, U. C. 782, ær. vulg. 29, Tiberii post Augustum imperantis 13, cum Augusto vero 18.
2. Die Pentecostes Spiritus Sanctus descendit super omnes discipulos, eodem anno, 5 junii, vel 6tes Nisan.

Duo argumenta ex *Actis* petita, quibus nititur Sepp, hæc sunt:

a) S. Chrysostomus, hom. in *Princip. Apostol.*, asserit Paulum 35 annos a conversione Christo servasse. Porro, juxta S. Hieronymum, in suo *Catalogo*, ex *Chronico* Eusebii deprompto, Petrus et Paulus martyrio coronati sunt anno post Christi mortem 37, imperii Neronis 14, id est, U. C. 820, ær. vulg. 67: Nero enim primum imperavit 13 octobris, ann. 807, vel a Christo 54. Si vero ex apostolatu Pauli 35 annos demas, habebis ejus conversionis annum, scil. U. C. 785, vel 25 januarii 786, imperii Tiberii 19, post mortem Christi 3 cum dimidio. Ergo si chronologia vulgaris, juxta quam Christus mortuus est anno 32, vera est, discipulos ante Christi mortem Paulus persecutus esset, quod repugnat.

b) Firma Veterum traditio est, Petrum Romæ sedisse annos 25. Cum vero anno 820 mortuus est, Romæ sedem fixerit anno 795, seu ær. vulg. 42, post Christi mortem 13, necesse est. Quod optime consentit alia traditioni ab Apollonio primum, dein de a Clemente Alexandrino et Eusebio memoratæ. asserenti scilicet, Christum jussisse Apostolis ne ante annos 12 a morte sua computandos Hierosolymis discederent, et ad Gentes transirent. Revera Hierosolymæ manserunt Apostoli (solumque ad tempus in regiones vicinas excurrerunt, crebro Judæam et Jerusalem revisentes) usque ad mortem Beatæ Virginis, quæ, juxta vetustissimam traditionem, Hierosolymis mortua est die 21 januarii, ann. 42, annos nata 60, paulo ante Herodis Agrippæ adventum in Judæam. Notum quoque est Agrippæ, primo suo adventu, Jacobum Majorem necari jussisse movisseque persecutionem, tumque Apostolos ad Gentes transiisse. Porro, posito quod Christus mortuus sit ann. ær. vulg. 33, ut vulgo perhibent, anni 25 quibus Petrus Romæ sedit, reperire nequeunt. Nam si his annis addas 7 quibus sedit Antiochia, supererunt 2 anni tantum inter Christi mortem et Petri sedem in urbe Antiochia, quod admitti nullatenus potest: ergo Christum mortuum esse ante ann. 33 ær. vulg., scil. ann. 29, ut in tom. XVI probavimus.

3. Stephanus lapidatur die 26 decembris, anno ær. vulg. 32, imper. Tiberii 19, ut ait Eusebius in *Chronico*.

4. Saulus ad fidem convertitur, ann. U. C. 785, vel 25 januarii ann. 786, imper. Tiberii 19, ær. vulg. 33. Cecus Damasci 3 diebus commoratur; dein, ex insidiis a præfecto regis Aretæ sibi structis elapsus, in Arabiam se confert.

5. Baptizatur Cornelius Centurio, Gentibusque ostium Ecclesiæ aperitur, ann. ær. vulg. 35.

6. Pauli primum Hierosolymam iter, cum Apostolis de re Christiana collaturi, ann. 36.

7. Petrus Antiochiæ sedet, ann. 35 vel 36, die 22 februarii.

8. Tiberius moritur, die 13 martii, ann. imperii ipsius cum Augusto 26, a morte Augusti 23, ær. vulg. 37. Quem Caius Caligula excipit isdem mense et anno.

9. Cæi mors, die 24 januarii, ann. 41; eum excipit Claudius.

10. Herodes Agrippa Roma Hierosolymam venit, a Claudio rex renuntiatus, ann. 42, U. C.

11. Jacobus Major supplicio afficitur, Petrus vero e vinculis liberatur ab angelo, ann.

artio exeunte.

Alexandrini quotannis victoriam de Antonio ab Augusto sub ipsorum manibus reportatam die 1 augusti 360 celebrabant. Quam consuetudinem quam tollere statuisset Eudoxia, Theodosii Junioris Imperat.

uxor, ipso hoc die sacrum indixit festum in honorem S. Petri et vinculis ab angelo liberati : hoc festum deinde in ordinem receptum tota Ecclesia eodem die celebravit. At, cum incarcerationem Petri paucis diebus antecesserat Jacobi mors, inde factum est ut die 23 julii hujus festi sedes fixa fuerit, etsi ad aliud tempus hi duo eventus referri debeant.

12. B. Virgo, 60 annos nata, in cœlum assumitur, die 21 januarii, ann. 42.
13. Disperguntur Apostoli hoc quoque jam adulto anno, extremo vero Petrus Romæ sedet.
14. Herodes Agrippa, rex, 54 annos natus, a Domino percussus misere interit, paulo post Paschatis festum, ann. ær. vulg. 44; cui succedit Cuspius Fadus, Procurator.
15. Fame in Judæa grassante, anno Claudii Imperat. 4 exeunte, seu ær. vulg. 45, Paulus secunda vice una cum Barnaba Hierosolymam venit, et eleemosynas ab Antiochenis collectas Christianis Hierosolymitanis defert.
16. Missio Pauli prima, post jejunium, orationem ac manus impositionem, ann. 44-48.
17. Fadum Procuratorem excipit Tiberius Alexander, Alexandri Lysimaci filius, ann. 46.
18. Romæ, ob festum sæculare, ab U. C. octavum, dies festi a Claudio magno sumptu instituntur, ann. 47.
19. Judæi (simulque Christiani) Roma expelluntur edicto Claudii, ann. 49.
20. Concilium Hierosolymitanum I, ann. ær. vulg. 49, a primo Pauli cum Apostolis congressu 14, a conversione vero 17.
21. In locum Tiberii Alexandri Procuratoris venit Ventidius Cumanus, ann. 47-52.
22. Altera Pauli missio, ann. 49-53.
23. Paulus eodem anno 49 Corintham venit, ibique reperit Aquilam et Priscillam ex Asia expulsos; in illa urbe per integrum annum et sex menses versatur.
24. Paulus, ann. 51, mense martio, solvit e Cenchris, Hierosolymamque quartum pervenit, circa Paschatis festum, quod eo anno agebatur diebus 18-25 aprilis.
25. Cumanus Procuratori succedit Felix, ann. 52-53.
26. Nicopoli Paulus hiemat ann. 51 exeunte; se confert Ephesum, ibique cum biennium et 3 menses consumpsisset, a mense aprili, ann. 54, Philippis in Macedonia commoratur ad hiemem, quam exigit in Achaia.
27. Nero primum imperat, die 13 octobris, ann. U. C. 807, ær. vulg. 54.
28. Pascha agit Paulus Philippis, ann. 55 (a 30 die martii ad diem 6 april.).
29. Petrus Romam redit ann. 55.
30. Paulus Hierosolymæ Pentecostes festum celebrat, ann. 55, diebus vero 19-26 maii; ibique in vincula conjicitur.
31. Procuratori Felici succedit Porcius Festus, ann. 55.
32. Paulus eodem anno, mense octobri, Romam transportatur; naufragium facit; in insula Melite hiemat; Romæ advenit mense martio, ann. 56, ubi in vinculis biennium exigit, usque ad annum 58 vel 59.
33. Jacobus minor capite truncatur, ann. Neronis 7, U. C. 814, ær. vulg. 59.
34. Paulus ex Asia rediens occurrit Petro Corinthi, ann. 60.
35. Idem in Hispania evangelium prædicat ann. 60-65.
36. Incendium Romæ a Nerone, die 20 julii, ann. 64; ab eodem in Christianos edictum persecutio.
37. Petrus et Paulus Romam iterum veniunt, ann. 65.
38. Uterque et carcere Mamertino eductus, martyrio coronatur, die 29 junii, ann. U. C. 826, a Christo 67, Neronis imper. 14.
39. Urbs Hierosolyma a Romanis expugnatur, ann. 70.

CHRONOTAXIS ACTUUM APOSTOLORUM, EPISTOLARUM CANONICARUM ET APOCALYPSEOS,

ADDEQUE TOTIUS PRIMI A CHRISTO CHRISTIANI SÆCULI, IN OMNIBUS CONSENTIENS ANNALIBUS
CARDINALIS BARONII, PAUCIS EXCEPTIS.

Anno a nativitate Christi 34, Tiberii Imperii 18.

Anno Christi 34 per tres menses inchoato, qui facti annus mundi 3984, a diluvio 2327, ab Abraham 2038, ab exitu Hebræorum ex Ægypto 1830, a templo Salomonis 1031, ab Isaia et Prophetis 800, Olympiadis 202 annus quartus, a Roma condita 788, a captivitate Babylonica 625, a Cyro 968, ab initio 70 hebdomadam Danielis 487, puta in medio 70 et ultima hebdomada, uti prophetavit Daniel, cap. ix, 26, ab annis Græcorum, sive Seleucidarum 344, a Machabeis 199 (vide tabulam Chronologicam quam præfixi Pentateucho), hoc inquam anno elatis sue 34, Christus Dominus, Princeps Pontificum, Ecclesie Hierarcha, Redemptor et Salvator orbis, sacerdos secundum ordinem Melchisedech, expleturus vota et promissa Patriarcharum, legis umbras et figuras, ac vaticinia Prophetarum, perfecti munus sue legationis et œconomie in carne, ac redemptionis nostrae sibi a Patre demandatum: quare pro nobis passus est atrocissima tormenta, et crucifixus inter latrones quasi latro, mortuus est, ut nobis vitam daret, die 23 martii: quo pariter die ante 34 annos obumbrante Spiritu Sancto conceptus et incarnatus erat in intemerato Beatae Virginis utero, ut habet communior Doctorum sententia: consequenter resurrexit die 27 martii; ascendit in cœlum post 40 dies, die quinta maii; misit Spiritum Sanctum in specie linguarum ignearum die quinguesima, puta in Pentecoste; die 15 maii, uti ostendam Act. 1, 12.

Paulo post ascensionem Christi ante Pentecosten, agente S. Petro, Matthias sorte suffectus est in locum et apostolatam Judæe proditoris.

Accipio Spiritu Sancto in Pentecoste, illic Petrus prædicans convertit tria millia hominum, Act. ii, 41, qui omnes vendebant possessiones suas, et pretia earum ponebant ad pedes Apostolorum, perdurantes unanimiter in templo, et frangentes circa domos panem, sumebant cibum cum exultatione. Paulo post Petrus ad portam

templi speciosam sanans claudum, indeque concionans ad populum, convertit quinque hominum millia: quocirca a Pontifice incarceratus, libere respondet, oportere magis obedire Deo quam hominibus, Act. iii et iv. Inde, cap. v, Ananiam et Sapphiram suffragantes de pretio agri sui, morte punit. Mox iterum cum cæteris Apostolis incarceratur, sed ab angelo liberatus, jubetur concionari in templo: qua de causa a magistratu reductus ad concilium, examinatus et increpitus, idem quod prius intrepide respondet: agit causam ejus Gamaliel. Ipse et cæteri Apostoli flagellati « ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati. »

Eodem anno paulo post Pentecosten, ob murmur Græcorum contra Hebræos, Apostoli creantur septem Diaconos: inter quos præcipuus et quasi archidiaconus eminuit S. Stephanus, qui ardentem et assidue disputans contra Judæos eosque convincens, tandem ab eis lapidibus obrutus, glorioso martyrio coronatur die 26 decembris, Act. vi et vii.

Eodem anno septenarii die, puta 27 decembris, S. Jacobus, frater Domini, creatur primus Episcopus Hierosolymorum. Ita illico mirifice post Christi ascensum et missionem Spiritus Sancti crevit Ecclesia, cum Christus ascendens tantum reliquerit duodecim Apostolos, 72 Discipulos et quingentos Christianos, I Corinth. xv, 6.

Anno Christi 25, Tiberii Imp. 19.

Ob Stephanum Judæi insanientes, persecuti sunt cæteros Christianos: hinc illi omnes dispersi sunt per regiones Judææ et Samariæ, præter Apostolos. Quocirca Philippus Diaconus Samariæ prædicans, eam convertit. Unde Petrus et Joannes eo profecti sunt, ut baptizatos a Philippo sacramento Confirmationis communicent. Ibi S. Petrus primum certamen habuit cum Simone Mago. Philippus ab angelo raptus, convertit Eunuchum Candacis, reginæ Æthiopiæ, qui deinde in Æthio-